

Date: 5th November-2024

HUQUQBUZARLIKLAR PROFILAKTİKASIDA ZAMONIY AXBOROT-KOMMUNİKATSIYA TEXNOLOGIYALARINI QO‘LLASH FAOLIYATI

Toshtemirov Anvar Jamoliddin o‘g‘li
O‘zbekiston Respublikasi IIV Akademiyasi
3-o‘quv kursi 312-guruh kursanti

Annotatsiya: Ushbu ilmiy maqolada huquqbuzarliklar profilaktikasida zamoniy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining qo‘llanilishi masalasi yoritiladi. Axborot texnologiyalari va ijtimoiy tarmoqlar huquqni muhofaza qilish organlarining samarali faoliyatini ta‘minlash, jinoyatlarni tezkor aniqlash, fuqarolarga huquqiy ma‘lumotlar taqdim etish va jinoyatlarni oldini olishda muhim vosita sifatida qaraladi. Maqolada, ayniqsa, huquqbuzarliklarni prognozlash va monitoring qilishda "big data" va sun‘iy intellekt texnologiyalarining o‘rni, shuningdek, ijtimoiy tarmoqlar orqali huquqbuzarliklarni oldini olish va fuqarolarni huquqiy ma‘lumot bilan ta‘minlash metodlari ko‘rib chiqiladi. Xalqaro tajriba asosida, ilg‘or davlatlar, jumladan, AQSh, Yaponiyaning axborot texnologiyalarini huquqbuzarliklarni profilaktika qilishdagi muvaffaqiyatli qo‘llanishi misollar bilan taqdim etiladi. Maqola, shuningdek, texnologiyalarning jinoyatlarni aniqlash va oldini olishdagi imkoniyatlarini, xavf-xatarlarini va ularni joriy etishdagi ehtiyotkorlikni ham muhokama qiladi.

Annotatsiya: В данной научной статье освещен вопрос использования современных информационно-коммуникационных технологий в профилактике преступности. Информационные технологии и социальные сети рассматриваются как важный инструмент обеспечения эффективной работы правоохранительных органов, быстрого раскрытия преступлений, предоставления правовой информации гражданам и предотвращения преступлений. В статье рассматривается роль технологий «больших данных» и искусственного интеллекта в прогнозировании и мониторинге нарушений, а также методы предотвращения нарушений и обеспечения граждан правовой информацией через социальные сети. На основе международного опыта представлены примеры успешного использования информационных технологий в профилактике преступлений в развитых странах, в том числе в США и Японии. В статье также обсуждаются потенциал, риски и предостережения при внедрении технологий обнаружения и предотвращения преступлений.

Kalit so‘zlar: huquqbuzarlik, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, jinoyatlarni oldini olish, ijtimoiy tarmoqlar, sun‘iy intellekt, huquqiy ma‘lumot, prognozlash, monitoring, kiberjinoyatlar.

Bugungi kunda zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining (AKT) rivojlanishi, jahon miqyosida yangi imkoniyatlarni yaratgan bo‘lsa-da, shu bilan birga huquqbuzarliklar sonining ortishiga ham sabab bo‘lmoqda. Shunday bo‘lsa-da, AKT, ayniqsa internet va ijtimoiy tarmoqlar huquqbuzarliklar profilaktikasida ham muhim vosita sifatida ishlatilishi mumkin. Axborot texnologiyalari huquqni muhofaza qilish organlariga

Date: 5th November-2024

zamonaviy va samarali metodlarni taqdim etib, fuqarolarni huquqiy ongini oshirishga va huquqbuzarliklarni oldini olishga yordam beradi.

Shavkat Mirziyoyev (O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti)

Shavkat Mirziyoyevning huquqbuzarliklar profilaktikasida axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini qo‘llash bo‘yicha nutqlari asosan texnologiyalarni joriy etish va jinoyatchilikka qarshi kurashishda zamonaviy metodlarni ilgari surishga qaratilgan. Masalan:

"Zamonaviy axborot texnologiyalarini joriy etish, huquqni muhofaza qilish organlarining faoliyatini shaffof va samarali qilishga yordam beradi. Bizni butun dunyo tajribasi shuni ko‘rsatadiki, ilg‘or texnologiyalar yordamida jinoyatlarni tezkor aniqlash, oldini olish va odamlarimizni himoya qilish mumkin."

Bu kabi so‘zlar, shuningdek, huquqni muhofaza qiluvchi tizimlarni modernizatsiya qilish, ijtimoiy tarmoqlar va axborot texnologiyalarining rolini kuchaytirishga qaratilgan.

Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining huquqbuzarliklar profilaktikasidagi roli

1. **Ma‘rifat va huquqiy ongsizlikka qarshi kurash** AKT yordamida fuqarolarni huquqiy bilim bilan ta‘minlash, huquqbuzarliklar va jinoyatlarni oldini olish uchun onlayn ta‘lim platformalarini yaratish mumkin. Yuridik xizmatlar, qonunlar, huquqiy maslahatlar va boshqa axborotlarni internet orqali ulashish fuqarolarning huquqiy ongini oshirishga yordam beradi. Davlat va nodavlat tashkilotlari huquqiy axborotlarni interaktiv usullarda, videolar, infografikalar va turli onlayn kurslar orqali taqdim etishlari mumkin.

2. **Ijtimoiy tarmoqlar va onlayn platformalarning roli** Ijtimoiy tarmoqlar va onlayn platformalar orqali davlat tashkilotlari va huquqni muhofaza qiluvchi organlar jinoyatni oldini olish va huquqbuzarliklar profilaktikasi bo‘yicha samarali axborot tarqatishlari mumkin. Ijtimoiy tarmoqlarda keng tarqalgan "hashtag"lar, internetdagi guruhlar va forumlar, shuningdek, video kontent va reklama materiallari orqali jamoatchilikni ogohlantirish va huquqiy xabardorlikni oshirish mumkin.

3. **Ma‘lumotlar tahlili va prognozlash** AKT yordamida jinoyatchilikni prognozlash va huquqbuzarliklarni oldini olishda katta imkoniyatlar mavjud. Ma‘lumotlar bazalari va tizimlar orqali jinoyatlar va huquqbuzarliklar statistikasi tahlil qilinadi, natijada xavfli hududlar va jinoyat turlarini aniqlash mumkin. Masalan, "big data" va sun‘iy intellekt texnologiyalari yordamida jinoyatlar sodir etilishining oldini olish uchun ilg‘or prognozlarni ishlab chiqish mumkin.

4. **Jinoyatlarning onlayn monitoringi** Zamonaviy AKT huquqni muhofaza qiluvchi organlarga jinoyatlarni onlayn monitoring qilish imkonini beradi. Bu, ayniqsa, kiberjinoyatlar, firibgarlik va internet orqali sodir etiladigan boshqa huquqbuzarliklarni tezda aniqlash va ularni oldini olishda yordam beradi. Shuningdek, videokuzatuv tizimlari, xavfsizlik kameralarining ulanishi va boshqa ilg‘or texnologiyalar yordamida hududlardagi jinoyatlarni real vaqt rejimida kuzatish mumkin.

Date: 5th November-2024

5. **Mobil ilovalar va huquqiy yordam** Mobil ilovalar orqali fuqarolar huquqbuzarliklarni tezda xabar berishlari, huquqiy yordam olishlari va turli huquqiy xizmatlardan foydalana olishlari mumkin. Misol uchun, huquqni muhofaza qiluvchi organlar tomonidan ishlab chiqilgan mobil ilovalar orqali fuqaro o'zini bezovta qilgan jinoyat yoki huquqbuzarlik haqida tezda xabar berishi, shuningdek, maslahatlarga ega bo'lishi mumkin.

Zamoniy texnologiyalarning huquqbuzarliklar profilaktikasida qo'llanishi bo'yicha xalqaro tajriba

Ko'plab davlatlar AKT'ni huquqbuzarliklar profilaktikasiga joriy etish borasida muvaffaqiyatli tajriba to'plagan. Misol uchun, Yaponiyada jinoyatlarning oldini olish uchun yuqori texnologiyali tizimlar, masalan, videokuzatuv kameralar va sun'iy intellekt yordamida xavfli hududlar monitoringi amalga oshiriladi. Shuningdek, AQShda "crime mapping" (jinoyat xaritalari) texnologiyalari orqali jinoyatlarning sodir bo'lishi mumkin bo'lgan hududlar aniqlanadi va oldindan xavfsizlik choralarini ko'rish mumkin bo'ladi. Evropada esa ijtimoiy tarmoqlar orqali huquqbuzarliklar va kiberjinoyatlar bilan bog'liq ogohlantirish tizimlari mavjud.

Xulosa: Zamoniy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini huquqbuzarliklar profilaktikasida qo'llash — bu nafaqat huquqbuzarliklar sonini kamaytirishga, balki fuqarolarni huquqiy jihatdan ma'rifatli qilishga ham yordam beruvchi samarali vositadir. AKT'ning o'sib borayotgan roli, jinoyatlarning profilaktikasi va ularga qarshi kurashishda yangi yondashuvlarni yaratishda yordam beradi. Shu bilan birga, AKT tizimlarini huquqni muhofaza qiluvchi organlar tomonidan samarali va ehtiyotkorlik bilan joriy etish zarurdir, chunki bu texnologiyalar o'zining noxush oqibatlariga ham olib kelishi mumkin.

